

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

VEZİRKÖPRÜ MESLEK YÜKSEKOKULU

Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

Çocuk Gelişimi Programı

Öğretim İlke ve Yöntemleri

Öğretme ve Öğrenme Stratejileri

6. Hafta

özenilen üniversite

1 Öğretme ve Öğrenme Stratejileri

Okullarda öğrencilere çeşitli öğretme ve öğrenme etkinlikleri sonucunda bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanda birtakım davranışlar kazandırılmaktadır. Bu davranışların kazandırılması için planlı, sistemli ve düzenli bir takım etkinlikler yapılmaktadır. Öğretme sürecine yönelik etkinlikler öğretmenler tarafından, çeşitli stratejiler, yöntemler ve teknikler kullanılarak sürdürülmektedir. Öğrenme sürecinde ise öğrenciler, kendi öğrenme özelliklerine uygun stratejileri işe koşarak öğrenmeleri için hazırlanan çevredeki öğelerle etkileşim içerisine girmektedirler.

Öğretme-öğrenme birbirinin etkisinde olan ve birbirine bağlı iki kavramdır. Bu nedenle bu ünite içerisinde, öğretme stratejileri ve öğrenme stratejileri ele alınmaktadır. Öncelikle, öğretme stratejilerinin tanımı, kapsamı ve özellikleri ile belli başlı öğretme stratejilerinden ve bunların özelliklerinden söz edilmiştir. Daha sonra da, öğrenme stratejilerinin tanımı, kapsamı ve özellikleri ile en yaygın olarak kullanılan Weinstein ve Mayer'in sınıflamasına dayalı olarak öğrenme stratejileri ve bunların özellikleri açıklanmıştır.

2 Öğrenme Stratejileri

2.1 Tanımı, Kapsamı ve Özellikleri

Öğrenme stratejileri araştırmacılar tarafından üzerinde çok çalışılan bir konudur. Bu nedenle, birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlar ortaya konulmuştur. Öğrenme stratejileri üzerinde yoğun çalışmaları bulunan Weinstein ve Mayer (1986, s.315), öğrenme stratejilerinin öğrencilerin kodlama süreci üzerinde etkisi bulunduğunu belirterek, öğrenme sürecinde belli bir amaca yönelik olarak öğrencinin gerçekleştirdiği davranışlar ve düşünceler olarak tanımlamışlardır. Woolfook (1998, s.307) öğrenme stratejilerini, öğrenme amaçlarına ulaşmak için kullanılan bir plan olarak tanımlamıştır. Mayer (1989, s.47), öğrenme stratejilerini, öğrencilerin bilgiyi işleme sürecini etkilemesi beklenen davranışlar olarak nitelendirirken, Arends (1997, s.244) ise öğrenme stratejilerini öğrenciler tarafından kullanılan, öğrenmede olduğu gibi bellek ve biliş bilgisi süreçleri üzerinde etki yaratan davranış ve düşünce biçimleri olarak açıklamaktadır. Sonuç olarak bu tanımlara bakıldığında, öğrenme stratejileri öğrencinin öğrenme ile ilgili gerçekleştirdiği ve öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerden her biri olarak nitelendirilebilir (Özer, 1998, s. 153).

Öğrenme stratejileri öğrencilerin kendi kendine öğrenmesini sağlayabilmesine yönelik işlemdir. Kendi öğrenmesini sağlayabilen öğrencilere “stratejik öğrenenler”, “bağımsız öğrenenler”, “öz-düzenleyici öğrenenler” ve “öz-öğretimli öğrenciler” gibi adlar verilmektedir (Senemoğlu, 1997, s.560). Öğrenme stratejilerinin öğrenme sürecinde öğrencilere birçok katkısı bulunmaktadır. Öğrenme stratejilerinin bu katkıları ya da öğrenciye kazandırdıkları şu biçimde sıralanabilir (Şimşek, 2006, s.185; Özer, 2002, s.19):

- Öğrenciler, öğrenmeye dönük değişik yollar olduğunun farkına varır.
- Öğrenme düzeyleri artar.

- Öğrencilerin, kendilerine olan özgüvenleri ve özsaygıları artar.
- Öğrencileri sorumluluk alma ve işlerini tamamlama konusunda bilinçli duruma getirir.
- Öğrenmeye yönelik çabaları artar.
- Okul dışında da çalışma becerilerini geliştirir.
- Öğrencinin öğrenmedeki etkinliği artar.

Öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmasında öğretmenlere çok önemli görevler düşmektedir. Öğrencilere, öğrenme stratejilerinin türleri, özellikleri, benzerlik ve farkları, nerede, ne zaman ve nasıl kullanılacağı konusunda bilgi vermelidir. Öğrenme stratejilerinin sınıf içerisinde öğretiminde öğrenme stratejilerinin kullanımının örneklendirilmesi, stratejilerle ilgili temel özelliklerin bu örneklerle anlaşılması ve öğrenciler tarafından da uygulanmasına yönelik araştırmaların yapılması son derece önem taşımaktadır. Mayer (1987) öğrenme stratejilerinin gelişim aşamalarını erken dönem, geçiş dönemi ve son dönem olarak üçe ayırmaktadır. Erken dönem, okul öncesi dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmamıştır. Öğrenen tarafından kendiliğinden kullanılamaz. Geçiş dönemi, ilköğretim yıllarını içermektedir. Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmıştır. Öğrenciler bu dönemde yetişkinler tarafından yapılacak öğretim yoluyla öğrenme stratejilerini kullanabilirler. Son dönem ise, stratejiye bağlı olarak ortaokul ve lise yıllarıyla yetişkinliği kapsamaktadır. Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmıştır ve yetişkin öğretime gerek kalmadan uygun biçimde kullanılabilir.

Özellikle, ilköğretimin ilk yıllarında görev yapan öğretmenlerin, öğrencileri arasında var olan öğrenme farklılıklarının bilincinde olarak, işledikleri derslerde konunun gerektirdiği öğrenme stratejilerinin öğretime yer vermeleri uygun olacaktır. Böylece, öğretmen öğrencilerin etkili öğrenme süreçlerine katkı sağlayacaktır. Bu tür uygulamaların gerçekleştiği sınıflarda olan öğrenciler, gereksinim duyduğu bilgiye kendi çabası ile ulaşabilme, bilgiyi en etkili biçimde edinme ve kendi öğrenme sürecini öğrenme amaçlarına göre düzenleyebilme özelliklerini taşıyacaklardır.

2.2 Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması

Weinstein ve Mayer'in (1986) öğrenme stratejilerini sekiz başlıkta toplayan sınıflaması bu alanda bilinen ve yaygın olarak kullanılan en önemli sınıflamalardan birisidir. Bu sınıflamaya göre öğrenme stratejileri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Weinstein ve Mayer, 1986, s.320):

1. Temel yineleme stratejileri
2. Karmaşık yineleme stratejileri
3. Temel anlamlandırma stratejileri
4. Karmaşık anlamlandırma stratejileri

5. Temel örgütlenme stratejileri
6. Karmaşık örgütlenme stratejileri
7. Anlamayı izleme stratejileri
8. Duyuşsal stratejiler

Bu sınıflandırmada yineleme, anlamlandırma ve örgütlenme stratejileri temel ve karmaşık öğrenmeler için ayrı ayrı ele alınmıştır. Temel ve karmaşık olarak sınıflandırılan stratejilerde birleştirilerek ele alındığında öğrenme stratejileri beş grupta toplanmaktadır (Özer, 1998, ss. 154-159; Şimşek, 2006, s. 186):

- Yineleme stratejileri
- Anlamlandırma stratejileri
- Örgütlenme stratejileri
- Anlamayı izleme stratejileri
- Duyuşsal stratejiler.

2.2.1 Yineleme Stratejisi

Yineleme stratejileri, öğrencilerin önemli gördükleri bilgileri belirleyerek seçmelerine ve zihinsel tekrar yoluyla kalıcı duruma getirmelerine olanak sağlayan stratejilerdir (Şimşek, 2006, s.187; Özer, 1998, s.154). Yineleme stratejileri daha çok, olduğu gibi hatırlanılması istenilen bilgilerin öğrenilmesinde etkilidir (Güven, 2004, s.85). Bu nedenle, öğrencilerin daha sonra gerçekleştirecekleri karmaşık öğrenmeler için yardımcı olan yineleme stratejileri, üst düzey öğrenmelerden daha çok temel öğrenmeler için uygundur. Örneğin, Kurtuluş Savaşında gerçekleşen muharebelerin adlarını, tarihlerini ve geçtikleri yerleri söyleme, Türkiye'nin coğrafi bölgelerini söyleme bu stratejiye uygun etkinliklerdendir.

Weinstein ve Mayer (1986, s.317), yineleme stratejilerinin kullanıldığı öğrenme sürecinde öğrencilerin öğrenmesi beklenen bilgiyi sunulan bilgiler arasından dikkat ederek seçtiklerini ve gerekli yinelemeleri yaparak işleyen belleklerinde bilgiyi edindiklerini belirtmişlerdir.

Yineleme stratejileri, basit ve karmaşık olmak üzere ikiye ayrılır (Şimşek, 2006, s.188; Özer, 1998, s.155). Basit yineleme stratejileri, bilgiyi uzun süreli belleğe aktarmak amacıyla yapılan işlemlerdir ve çoğunlukla ezberleme için kullanılır. Buna aynen yinelemede denilebilir. Aynen yinelemede, öğrenilecek bilginin hiçbir değişikliğe uğratılmadan öğrenilmesi söz konusudur. Karmaşık yineleme stratejileri, öğrencinin dikkatini materyalin belli bölümlerine yönlentmelerini sağlayarak önemli bilgilerin seçimine yardım eder (Güven, 2004, s.86). Sesli okuma, değiştirmeden yazma, aynı sözcüklerle not alma ve satır altı çizme karmaşık yineleme stratejilerine örnek olarak verilebilecek stratejilerdir (Özer, 2002, s.20).

Sesli okuma stratejisi bilginin sunulduğu metnin sesli bir biçimde olduğu gibi birkaç kez yinelenmesini içermektedir. Örneğin, yabancı dil dersini çalışan bir öğrenci kitapta sunulan bilgileri birkaç kez sesli olarak okuyarak daha kolay bir biçimde

edinebilir. Değiştirmeden yazma stratejisinde öğrenci okuduğu bir metinde seçtiği bilgileri kapsayan bölümleri birkaç kez aynı biçimde yazmaktadır. Aynı sözcüklerle not alma stratejisinde ise, okunan metnin kenarına önemli görülen bölümler metnin içinde geçen sözcükler kullanılarak değişikliğe uğratılmadan not edilmektedir. Yineleme stratejileri arasında sıklıkla kullanılan ve oldukça etkili olan satır altı çizme stratejisi, okunan metinde önemli görülen sözcüklerin, sözcük öbeklerinin ve cümlelerin altına çizilmesidir (Özer, 2003, s.155). Satır altı çizme stratejisi öğrencilerin önemli gördükleri noktalar ile önemsiz gördükleri noktaları ayırt ederek, kendilerine gerekli olan bilgilere ulaşmasını sağlar.

Yineleme stratejileri ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarına göre, 6 -7 yaşlarındaki çocuklar yineleme stratejilerini kendi kararlarıyla değil ancak, kendilerine öğretildiğinde kullanmaktadırlar. Bununla birlikte, 11-12 yaşlarındaki öğrenciler öğrenme süreçlerinde kendi kararlarıyla yineleme stratejilerini kullanabilmektedirler (Weinstein ve Mayer, 1986, s.317).

2.2.2 Anlamlandırma Stratejileri

Öğrencilerin, öğrenmeyi amaçladıkları yeni bilgiyi, daha önce öğrendikleri ve uzun süreli belleğe yerleştirdikleri bilgiler ile birleştirerek, bu yeni bilgiye anlam yüklemek amacıyla kullandıkları stratejilerdir (Güven, 2004, s.87). Anlamlandırma, yeni bilgiyi var olan bilgiyle ilişkilendirmeyi temel almaktadır.

Anlamlandırma stratejileri, basit ve karmaşık öğrenme durumlarında kullanılabilir. Zihinsel imge oluşturma ve cümlede kullanma, basit öğrenme durumlarına uygun anlamlandırma stratejileridir. Zihinsel imge oluşturma ve cümlede kullanmada birden çok öğeyi eşleştirme ya da bu öğeler arasında sözel ve imgesel bağlantılar kurma söz konusudur. Yabancı bir dili öğrenirken bu stratejilerden yararlanılabilir. Karmaşık anlamlandırma stratejilerinde ise, öğrenciler yeni öğrenecekleri bilgileri, var olan bilgileri ile bütünleştirmektedirler. Burada önemli olan, yeni bilgilerin öğrenilmesinde önceki bilgilerin kaynak olarak kullanılmasıdır. Anlamlandırma stratejileri; bellek destekleyiciler, cümlede kullanma, başka sözcüklerle anlatma, özetleme, benzetim yaratma, üretici not alma ve soru yanıtlama olarak örneklendirilebilir. (Özer, 1998, s. 156; Senemoğlu, 1997, s. 303; Weinstein ve Mayer, 1986, s. 319).

Bellek Destekleyiciler: Bellek destekleyiciler bilginin kısa süreli bellekten anlamlandırılarak uzun süreli belleğe yerleştirilmesini sağladığından kalıcı öğrenme ve hatırlamada önemli bir etkiye sahiptir. En çok kullanılan bellek destekleyiciler yerleştirme, zincirleme, eş sözcük, anahtar sözcük, alfabe ve ilk harflere göre oluşturma olarak sıralanabilir.

Cümlede Kullanma: Cümlede kullanma özellikle anahtar sözcük tekniği ile birlikte kullanılır (Özer, 1998, s. 156). Buna göre, yabancı bir sözcük öğrenilirken, yabancı sözcüğe çağrışım yapan anadilde başka bir sözcük yani bir anahtar sözcük seçilir ve yabancı dildeki sözcüğün anlamını çağrıştıran bir cümle içerisinde kullanılır. Örneğin, devalüasyon kelimesini ele alalım. Devalüasyon, ulusal paranın değerinin diğer para birimleri karşısında düşürülmesine denir. Örnek cümle: Bir ülkede devalüasyon olması ülkenin ekonomisini olumsuz etkileyecektir.

Başka Sözcüklerle Anlatma: Öğrencinin verilen metni, kendi sözcükleriyle anlatmasına dayalı olan bu teknik, yabancı dil ve edebiyat derslerinde sıklıkla kullanılabilir. Başka sözcüklerle anlatma, öğrencilerin anlamasını kolaylaştırdığı gibi, anlatım becerisinin artmasını ve karşılaştırma yapmasını da olanaklı kılacaktır. Örneğin, öğrenci öğrenme stratejilerinin önemi ile ilgili bir paragrafı, kendi sözcükleri ile yeniden yapılandırabilir.

Özetleme: Özetleme tekniğinde, metnin ana çizgileri ile anlatılması söz konusudur. Öğrenciler özetleme yaparken, metin içerisinden önemsiz olan yerleri çıkartarak, önemli düşünceleri belirleyip, bunları kendi cümleleriyle anlatır ve en sonunda metnin ana düşünceleri ile bunu anlamlı bir bütün durumunda düzenlerler. Bu teknik, öğrencilerin bilgiyi yeniden yapılandırmasına ve anlamlandırmasına yöneliktir. Özetleme, öğrencilerin bilgileri uzun süreli belleğe yerleştirmesine yardımcı olmaktadır.

Benzetim Yaratma: Benzetim yaratma, öğrenilecek bilginin bireyin önceden öğrendiği bilgiler ile benzerliğinin kurulmasına dayalıdır. Benzetim yaratmada öğrenci kendisi benzetimler yaratabileceği gibi, öğretmenin oluşturduğu benzetimlerden yararlanabilir. Ancak, benzetim tekniğinde önemli olan benzer yönlerin iyi belirlenmesi ve bunun ortaya çıkartılmasıdır. Örneğin, üniversite sınavına giren öğrenciler, atletizm oyunlarında koşu yarışında olan sporculara benzetilebilir.

Not Alma: Not alma, bireyin, dinlediği, gözlediği ya da düşündüğü bir konuda ana noktaları belirlemesi ve bunları kağıt üzerine kaydetmesidir (Güven, 2004, s.91). Not almada önemli olan, öğrencinin kendi belleğini kullanarak, sözcükleri ilişkilendirmesi ve bunlara dayalı bilgiler ortaya koymasındır (Şimşek, 2006, 193).

Soru Yanıtlama: Soru yanıtlama stratejisi, öğrenilecek öğrenme birimine ilişkin öğrencilerin kendilerinin soru oluşturması ve ardından bu sorulara yanıt araması veya öğretmenin sorduğu sorulara yanıt araması olarak iki biçimde gerçekleşebilir (Özer, 1998, s.156). Bu teknik okunan materyalin anlaşılmasına, öğrencilerin eleştirel ve sorgulayıcı olmalarına yardımcı olacaktır.

2.2.3 Örgütlenme Stratejileri

Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla kullanılan örgütlenme stratejileri, belli bir metinde verilen değişik örnekler arasında ortak özellikleri bir araya getirerek gruplamak, verilen sözcükleri anlamlarına göre belli bir sıraya koymak ve karmaşık bir şeyi yeniden düzenlemek amacıyla işe koşulmaktadır (Güven, 2004, s.93). Örgütlenme stratejileri kullanıldığında, uzun süreli belleğe aktarılacak olan bilgiler ve bunlar arasındaki ilişkiler yeniden yapılandırılmaktadır. Bu düzenleme ise, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmakta ve öğrenme sürecini öğrenciler için anlamlı duruma getirmektedir. Örgütlenme stratejileri, temel öğrenmeler için kullanılan basit ve karmaşık öğrenmeler için kullanılan karmaşık örgütlenme stratejileri olarak iki gruba ayrılmaktadır.

En basit örgütlenme stratejisi kümelenendirme. Kümelenendirme, öğrencilerden öğrenilmesi beklenen farklı bilgi birimlerinin ortak olan noktalarını belirleyip yeniden düzenlemesine dayalı bir stratejidir. Kümelenendirme, liste öğrenmede oldukça

etkilidir. Çünkü, bu öğrenmede benzer özellikler taşıyan öğeler bir araya getirilmektedir.

Karmaşık örgütlenme stratejileri ise **ana çizgileri çıkarma**, bilgi şeması oluşturma ve çizelgeleştirme olarak sıralanabilir (Özer, 1998, s.157). Ana çizgileri çıkarmada, öğrenciye verilen içeriğin ana başlıkları ile yan başlıkları belirlenerek bilgi yeniden düzenlenmektedir. Bu işlem, öğrencilerin metindeki ana düşünceler ile yan düşünceler arasındaki ilişkileri görmesine yardımcı olmaktadır. Örneğin, tez konusunu belirlemeye çalışan bir öğrenci değişik araştırmaları amaçlarına ve yöntemlerine göre ele alabilir.

Bilgi şeması oluşturma, en genel tanımıyla, “bir metindeki önemli sözel bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin şematik olarak gösterilme biçimidir” (Görgeç, 1997, s.152). Bilgi şemaları oluşturularak kısa süreli belleğe aktarılacak bilgilerin seçilmesi ve kısa süreli bellekte düşünceler arasındaki ilişkilerin yapılandırılması sağlanmaktadır. (Özer, 2003, s. 170). Bilgi şemaları, öğrencilerin hangi düşüncelerin daha önemli olduğunu ve düşünceler arasında nasıl bir bağlantı olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır (Güven, 2004, s.94). Bilgi şemaları kavram haritaları ve bilgi haritaları biçiminde düzenlenmektedir.

Çizelgeleştirme, metinde verilen bilgilerin çizelge biçiminde düzenlenmesidir. Çizelgeler bilgi haritaları gibi önemli örgütlenme stratejilerindedir ve bilgi haritalarından farkı daha çok grafiklerin çizimine temel oluşturmalarıdır. Çizelgeler öğrencilere düzenli bilgiler sunarak onların algılamalarını ve öğrenmelerini kolaylaştırır.

2.2.4 Anlamayı İzleme Stratejileri

Anlamayı izleme stratejileri, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini denetlemeyi temel alan stratejilerdir. Bu stratejiler, öğrencilerin kendi öğrenme özelliklerini ortaya çıkarıp, bu özellikleri düzenlemesine, uygulamasına ve değerlendirmesine yardım eder (Özer, 1998, s.158). Anlamayı izleme stratejilerinin etkili biçimde kullanımı öğrencilerin bilişbilgisi yeterliklerinin gelişmiş olmasını gerektirir. Başka bir ifade ile, anlamayı izleme stratejilerini kullanan öğrenciler öğrenmenin her aşamasında kendilerini denetlerler ve gerekirse uygun stratejileri seçerek kullanabilirler (Güven, 2004, s. 97).

Bilişbilgisini etkili biçimde kullanan öğrenciler kendilerine şu soruları sorarlar (Şimşek, 2006, s.196):

- Bu konuyu öğrenmedeki amacım nedir?
- Niçin öğreniyorum?
- Konuyu öğrenirsem kazanacağım davranışlar neler olacak?
- Bu konu hakkında ön bilgilerim nelerdir?
- Bu konuyu öğrenmek için ne yapmalıyım?
- Nasıl bir planlama yapılmalı?

- Konuyu öğrenmek için ne kadar zamana gereksinim duymaktayım?
- Zamanı etkili kullanmak için neler yapmalıyım?
- Öğrenmek için izlediğim yollar işe yaramakta mıdır?
- Daha etkili öğrenme yolları izleyebilir miyim?
- Planda meydana gelen aksamaları gidermek için neleri gözden geçirip, eksiklikleri ortadan kaldıracam?
- Başlangıçta belirlediğim amaçlara ulaşip ulaşmadığımı ya da öğrenip öğrenmediğimi nasıl belirlerim?
- Öğrenci olarak kendi gelişimime yönelik neler yapmalıyım?

Tüm bunlara dayalı olarak anlamayı izleme stratejilerini kullanan öğrencilerin çalışmaya yönelik olarak amaçlar belirledikleri, çalışacakları metni gözden geçirdikleri, kendi kendilerine sorular sordukları, zamanı etkin kullanmaya çalıştıkları, öğrenme ile ilgili eksikliklerini belirledikleri ve çalışma yollarını dersin içeriğine göre ayarladıkları görülmektedir. Öğrencinin yaptığı tüm bu etkinlikler öğrencinin öğrenmeye yönelik farkındalığını arttırmakta ve onların bu süreçte başarısız olmasını önlemektedir. Öğrencilerin anlamayı izleme stratejilerini kendi kendilerine geliştirmeleri güçtür. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilerine bu stratejileri geliştirebilecekleri öğretme-öğrenme ortamları düzenlemeleri yararlı olacaktır.

2.2.5 Duyuşsal Stratejiler

Öğrenmede ortaya çıkan güdüsel ya da duyuşsal engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı olan stratejilerdir. Öğrenciler öğrenme amaçlarına ulaşmada zaman zaman güçlüklerle karşılaşabilirler. Bunlar, kaygı düzeyinin yüksek olması, dikkat toplamaının sağlanamaması, güven eksikliği gibi öğrenmeyi engelleyen durumlardır. Bu güçlüklerin ortadan kaldırılmasının en etkili yolu duyuşsal stratejilerin kullanımınıdır. Öğrencilerin kullandıkları en önemli duyuşsal stratejiler dikkat toplamaı, tutum, güdülenme ve kaygı olarak sıralanabilir (Özer, 1998, s. 159).

Dikkat toplamaı, dikkatin öğrenilen konu üzerinde yoğunlaştırılması olarak tanımlanabilir (Senemoğlu, 1997, s. 575). Öğrencilerin öğrenme sürecinde çok sık yaşadıkları sorunlardan birisi konuya zihinsel olarak yoğunlaşamamalarıdır. Örneğin, sınıfta ders yapılırken, yan sınıftaki öğrencilerin araya çıkması ya da dışarıda yağmurun yağması gibi nedenler dikkatin dağılmasını sağlayabilir. Bu nedenlerin ortadan kalkması için öğrencilerin öğrenmelerine uygun fiziksel ortamların düzenlenmesi önemlidir. Öğrenciler çalışma için kendilerine uygun bir çalışma ortamı düzenleyerek, çalışma dışında etkinliklere belli zamanları ayırmalıdır. Öğrenci dikkatini dağıtan durumları belirlediği ve bunları ortadan kaldırmaya yönelik önlemler aldığı sürece yeterli dikkat toplamaını sağlayabilir.

Tutum, önemli bir duyuşsal stratejidir. Tutum, bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye yönelen davranış eğilimleridir (Enç, 1980, s.158). Eğer öğrenci derslere ve okula karşı olumsuz bir tutum içerisinde olursa başarısız olur. Bu nedenle “Okula gitmek benim için önemli mi?”, “Bunu öğrenmem

bana şimdi ve gelecekte ne katkı sağlar?”, “Bunu neden öğrenmem gerekir?” gibi soruları olumlu yanıtlama öğrencinin ilgisinin sürmesine ve öğrenme isteğine yardımcı olur (Güven, 2004, s.100). Öğrenmeye karşı olumsuz tutum içinde olan öğrencilerin başarılı olmalarını sağlamak onların tutumlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Güdülenme, canlıda eyleme geçme ya da öğrenmeye geçme isteği olarak tanımlanmaktadır (Enç, 1980, s. 76). Başka bir ifade ile, bireylerin gereksinimlerini karşılamak amacıyla harekete geçmesidir. Okul öğrenmelerinde güdülenme çok önemli bir yere sahiptir. Güdülenmiş öğrenci, öğrenmekten zevk alarak, her türlü öğrenme sorumluluğunu yerine getirmek için çaba harcar. Örneğin, öğrencinin bir problemle karşı karşıya bırakılması ve bunu çözmesi için yönlendirilmesi güven duygusunu olumlu yönde etkileyecektir. Yine, öğrencilerin öğrenme sürecinde kendisi ya da çevresinde olan kişiler tarafından pekiştirilmesi de güdülenme düzeyini arttıracaktır. Öğrencinin kendisine verilen ödevi en iyi biçimde tamamlaması sonucunda verilen bir ödül onun çalışmalarına daha istekli devam etmesini etkileyecektir. Ayrıca, öğrencilerin öğrenme sonunda kazanacağı davranışlardan haberdar edilmesi ve öğrenme ortamında öğrenme özelliklerine uygun yöntem, teknik ve araç-gereçlerden yararlanılması da öğrencilerin güdülenme düzeyine doğrudan etki eden etkenler arasında yer almaktadır.

Kaygı, güçlü bir istek ya da dürtünün amacına ulaşamayacak gibi gözüktüğü durumlarda beliren tedirgin edici durum olarak tanımlanmaktadır (Enç, 1980, s.106). Öğrencilerin, özellikle sınavlarda başarısız olma düşünceleri, sınıf içi etkinlikleri yerine getirememeye korkusu, ödevlerini eksik ya da yanlış yapma endişeleri öğrencilerin kaygılarını artırır. Kaygıyı ortadan kaldırmak olanaklı değildir. Nitekim, öğrenci olsun ya da olmasın kişilerin yaşamlarında belli bir düzeyde kaygı duymaları gereklidir. Belli düzeydeki kaygı istek duyma, karar alma, alınan kararlar doğrultusunda davranışlarda bulunma ve başarısını yükseltme açısından öğrencilere yardımcı olur. Örneğin, öğrencinin ödevi için yaşadığı orta düzeydeki bir kaygı, ödevini daha iyi hazırlamasına ve daha iyi bir performans göstermesine yardımcı olacaktır. Eğer, öğrenci hiç kaygı yaşamazsa ödevini iyi yapmak içinde bir istek duymayacak ve etkili bir ödev hazırlayamayacaktır. Bu nedenle kaygıyı ortadan kaldıracak ya da azaltacak yollara başvurulması gereklidir. Öğrencilerin kendine güven duyması ve öğrenmeye karşı güdülenmesi kaygı düzeyini azaltacak etkenler arasında yer alır. Bu amaçla, öğrencinin kendi kendine “Ben bunu yapabilirim”, “Hata yapabilirim, ama önemli olan bunu düzeltebilmemdir” biçiminde olumlu konuşmalar yapması önerilebilir.

Öğrenciler dikkat topladığını sağlama, olumlu tutuma sahip olma, kendilerini güdüleme ve kaygılarını azaltma konularında eğitim almalıdırlar. Ayrıca, öğrencilerin tüm bu yeterliliklere sahip olmada anahtar kişinin kendisi olduğu bilincini kazanması da duyuşsal stratejilerin etkili kullanımı açısından gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıköz, K. Ü. (2000). Etkili Öğrenme ve Öğretme. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Açıköz, K. Ü. (2002). Aktif Öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Arends, R. I. (1997). Classroom Instruction and Management. New York: The McGraw Hill.
- Aslan, M. (2000). "Not Alma ve Kavram Haritaları (Bilgi Haritaları) Oluşturma Stratejileri ile Öğretiminin Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi". Yayımlanmamış Araştırma. Kayseri.
- Bilen, M. (2002). Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2004). Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğan, H. (1997). Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı. Ankara: Önder Matbacılık.
- Enç, M. (1980). Ruhbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ertürk, S. (1979). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelkent Yayınları.
- Fidan, N. (1986). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara.
- Görgeç, İ. (1997). "Özetleme ve Bilgi Haritası Oluşturma Öğretiminin Bilgilendirici Bir Metni Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, M. (2004). Öğrenme Stilleri ile Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Mayer, R. E. (1989). "Comprehension Models", Review of Educational Research. 59, 1: 44 -63.
- Mayer, R. E. (1988). "Learning Strategies: An Overview", Learning and Study Strategies. New York: Academic Press.
- Mayer, R. E. (1987). Educational Psychology: A Cognitive Approach. USA: Little, Brown and Company Limited.
- Özçelik, D. A. (1992). Eğitim Programları ve Öğretim. ÖSYM Yayınları.
- Özer, B. (2003). "Öğrenmeyi Öğretme", Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ed.: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss. 161-173.
- Özer, B. (2002). "İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri". Eğitim Bilimleri ve Uygulama. 1: 17-32.
- Özer, B. (1998). "Öğrenmeyi Öğretme". Eğitim Bilimlerinde Yenilikler. Ed.: Ayhan Hakan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, ss. 146 -164.
- Sağlam, M. (2002). "Etkili Öğretimi Sağlayan Öğeler". Öğretme-Öğrenme Sürecinin Etkinleştirilmesi Semineri. Eskişehir: Milli Eğitim Müdürlüğü.

- Senemoğlu, N. (1997). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Spot Matbacılık.
- şimşek, Ali (2006). "Bilişsel Stratejilerin Öğretimi", İçerik Türlerine Dayalı Öğretim. Ed.: Ali şimşek. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ülgen, G. (1995). Eğitim Psikolojisi- Birey ve Öğrenme. Ankara.
- Weinstein, C. ve Mayer, R. (1986). "The Teaching of Learning Strategies", Handbook of Research on Teaching. New York: Mcmillar Company, 3rd Edition.
- Woolfolk, A. (1998). Educational Psychology. Needham Heights: Allyn and Bacon.